

einmal verzehlt 4. III. 1915

Siffert. theol. 221. 35

~~III-15~~ EX BIBLIOTH.
NATIONIS HUNGAR.
VITEBERG.
VI-15.
SIGNAT. CLIXCCCXIII.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18.

2. F. F. 2. S. 51
DISSERTATIONEM POSTERIOREM

De

ASPHALTITE

Occasione Dicti

Gen. XIV. comm. 3.

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO

Serenissimo Principe ac Domino

DOMINO

FRIDERICO AUGUSTO,

Electoatus Saxonici Haerede,

&c.

In Academia Vitembergenfi

Ventilationi exponunt,

PRÆSES

M. GVILIELMUS WILCKIUS,

Memela-Boruffus,

& RESPONDENS

JO. GEORGIUS SCHULTZIUS,

Nurnburg. Phil. Cand.

In Auditorio Collegii veteris,

ANNO MDCCVI. die 28. Aprilis.

VITEMBERGAE,

PRELO CHRISTIANI SCHROEDTERI, ACAD. TYP.

DISSERTATIONEM FOSIENORUM

ASPHALTE

RECTORIS MAGNIFICENTISSIMO

FRIDERICUS AUGUSTUS

WILHELMUS WICKIUS

IOHANNES SCHULTZINS

FRATRO CHRISTIANO SCHROEDTERO, AMPT. TYP.

§. XII.

Recensuimus in priori Dissertatione ea de Asphaltite, quæ Geographiam spectant; restat jam, ut memorabilia ab optimis rerum naturalium perscrutatoribus passim de Asphaltite consignata paucis adponamus, eaque annexis fundamentis Physicis clariora & evidentiora reddamus, ne fabulis accensenda & annumeranda videantur.

§. XIII.

Inter ea non immerito refertur Bitumen, Germanice *Jüdenleim / Jüdenpech / Erdpech* dictum, quod magna copia in hoc lacu Asphaltitico seu bituminoso reperitur, prout referunt auctores ad unum omnes. Sic enim Josephus Lib. V. de Bello Jud. cap. 5. ait: *multis in locis vomit nigras bituminis glebas, quæ super undam & habitu & magnitudine tauris sine capitibus natant assimilés. Ad eas autem cum lacus exercitores accesserint, nacti quod aggestum est, ad naves trabunt, & quia lentum est, repletas eas abrumpere nequeunt, sed quasi relegata scapba pendet à cumulo, donec menstruo mulieris atque urina solvatur.* Hæc Josephus. Perspicue quoque de eo narrat Tacitus Lib. V. Hist. Cap. 6. §. 7. inquit: *certo anni (sc. tempore) bitumen egerit, cuius legendi usum, ut cæteras artes, experientia docuit. Ater suapte natura liquor, & sparsò aceto concretus, innatat. Hunc manu captum, quibus ea cura, in summa navis trabunt. Inde nullo juvante influit, oneratque, donec abscondas. Nec abscondere aere ferro possis: fugit cruorem vestemque infectam sanguine, quo femine per menses exsolvantur.* Nec dissentit Solinus in Polyhist. cap. 1. f. 4. (edit. Salmaf. Traject. 1680. in fol.) dicens: *bitumen in Judæa Asphaltites gignit lacus adeo lentum molli-*

ie glutinosa, ut à se nequeat separari; enim vero si abrupte partem velis, universitas sequetur, scindique non potest, quoniam in quantum ducatur, extenditur, sed ubi admota fuerint cruore illo menstruo polluta fila, sponte dispergiunt, & applicata tæbe diducitur, paulo ante corpus unum, sique de tenacitate connexa contagine partitio repentina. H. I. Vid. Plinius Hist. Nat. Lib. VII. cap. 15. Bochartus in Geograph. Sacra Part. I. Phaleg. Lib. 1. cap. XI. p. 46. a. b. c. Bünting. Itiner. Scripturæ S. Part. I. p. 76. Brocardus in Descr. Palestinæ p. 30. Jac. Zieglerus in descr. Terræ Sanctæ p. 24. b. Casp. Barthius Lib. IX. Adversar. cap. 8. aliique.

§. XIV.

Hoc bitumen suam debet originem puteis bituminis in planitie vallis Siddim olim positis Gen. XIV. 10. Hic enim locus à Rege Sodomæ eo consilio & dolo ad conflictum delectus, ut hostes Babylonii horum locorum ignari, utpote peregrini, in hos puteos pugnando corruerent; sed severo Dei judicio secus factum, ut ipsimet Sodomitæ victi & perculsi, partimque gladio necati, partim vero ex trepidatione & præcipitatione fugiendo in hos puteos bituminis corruerent, uti docet vers. idem. Hocque ante everisionem factum; post vero totalem hujus vallis exustionem, bitumen hoc, quod puteis inhærebat antea, in lacum Asphaltiten mersum, uti ex historia Biblica patet, manifestumque est. Hoc non obscure indigitant verba libelli cujusdam gallico idiomate conscripti (cujus nomen auctoris præfixum non est, nî fallor tamen Jo. Clerici est) dicti Bibliothecæ Universelle & Historique de L'Annee MDCXCIII. Tom. Vint-Quatrie'me p. 398. notanter hoc modo: *Cela érant ainsi, Dieu fit perir les habitans de quatre villes de cette plaine en faisant tomber la foudre dans*

dans ces puits, & en allamant le bitume souterrain, dont ce pais étoit plein. Ces mines de bitume étant enflammées causèrent sans doute un grand tremblement de terre, & la matière combustible s'étant consumée, le terrain s'abaissa, & il se forma un lac de l'eau, qui y couloit; laquelle eau se mêla avec le bitume, & fit le Lac Asphaltite, dont on en tire une grande quantité encore à présent.

§. XV.

Ex allatis & allegatis §. XIII Historicorū de bitumine Judaico testimoniis perspicue unicuiq; colligere licet, mirabilem hujus Bituminis scissionem & collectionem, quod adeo tenacis lentoris esse perhibetur, ut non nisi sceminarum menstruo sanguini cedat, & quod ferro domari & secari non possit, sed ejus tactu facilimo modo divellatur & sejungatur. Equidem non nego, magnam à multis Physicis, præsertim veteris ævi, vim menstruo sanguini mulierum attribui. Ut alios sicco, quod ajunt, pede hac vice præteream, Plinii assertionem in medium attulisse sufficiat, is statuit Lib. XXVII. Hist. Nat. cap. 7. & Lib. VII. c. 15. novellas vites ejus per necari contractu, rutam & hederam illico mori, apes tactis aleariis fugere, lina nigrescere, aciem in cultris tonforum hebetari, æs grave virus & æruginem contrahere, equas, si sint gravidæ, tactas abortire, canes epoto menstruo in rabiem abire, homines in hecticâ & phthisin, si ipsis à veneficis in potu porrigatur, devenire, oleas contactas sterile scere, & alia valde noxia potu & tactu provenire sentit. Hos tamen mirabiles effectus sanguinis menstrui Medici Doctores jure meritoque rident. Vid. Magnifici h. t. Acad. Viteberg. Pro-Rectoris D. Bergeri Physiologio Medica sive de natura humana Lib. I. cap. 20. p. 253. Falsum enim est omnem sanguinem menstruum venenatum esse, sive venenatos, & pessimos

mos effectus producere, eo quod non tantum foedus color, foetor & acrimonia in eo observetur, verum, etiam mares cohabitantes inficiat, & loco Philtri sapitis datum fuerit, prout constans veterum Physicorum sententia fuit, sed modo illum à foeminis morboris seu foedissimo turpissimoque morbo v. gr. Gallico infectis excretum; enim vero sanguis menstruus à foeminei generis hominibus sanis excretus bonus & purus est, nec ullum virus admixtum habet, adeoque nec venenatos & pessimos effectus producere valet, prout erudite observat alter Medicorum Hippocrates Magnif. Dn. D. Vater in Physiologia sua experimentis & demonstrationibus Mechanicis, Chemicis & Anatomicis illustrata & confirmata Sect. VII. Art. II. cap. III. qu. 4. p. 644. qui fusius prolixiusve ea de re legi meretur. Posito itaque hoc fundamento, sanguinem menstruum venenatum non esse, sponte corrumpit illa veterum sententia, qua dicunt, bitumen lacus Asphaltitis nullo alio modo, quam admoto cruore menstruo dissolvi posse, cum primo sanae rationi manifeste repugnet: omnem enim rem, etsi tenacissimam, ferro, si vis adhibeatur, scindi posse, quis est qui neget. Deinde si sanguis menstruus tanta non gaudet vi & efficacia, ut fila eo polluta consumat, multo minus bitumen admotis filis eo pollutis secabitur. Tertio si virus, quod juxta veterum mentem sanguini menstruo admixtum est, solvere posset, bitumen Judaicum, praestaret venenum commune adhibere quod majorem haberet vim & efficaciam; sed falsum est posterius ergo & prius. Quarto illi quoque qui bitumen hoc ab indiginis extrahi viderunt, nihil tale observasse fatentur, de quo videatur Itinerarium Petri Vallei aliorumque. Quid quod Tacitus verbis §. 13. citatis prius

us ex mente aliorum locutus hæc subjungat verba: *Sed gnari locorum tradunt, undantes bitumine moles pelli, manuve trahi ad litus. Mox ubi vapore terra, vi solis inaruerint, securibus cuneisve ut trabes aut saxa discindi.* Sic etiam sentiunt Zieglerus in Deser. Terræ Sanctæ p. 24. b. aliq;

§. XVI.

Bitumen hoc picis instar ardere refert Büntingius Itiner. Script. S. Part. 1. p. 76. his verbis: *Es wuiff grosse schollichte Leimfuchen in die Höhe/ die brennen gleich als Pech/ und schwimmen darinnen als grosse Döfen/ ohne daß sie keine Köpffe haben.* Si sententia hæc firmo nititur talo, dixerim, sulphur in Asphaltite contentum æstu Solis accendi, hoc vero bitumen illud, quod etiam in hoc lacu reperitur rursus accendere.

§. XVII.

Utilitates quibus bitumen hoc præditum est exponit Josephus Lib. V. de Bello Jud. c. 5. his verbis: *est utile non modo ad compagines navium, sed ad corporis quoque curationem multis remediis admiscetur.* Et Büntingius c. l. inquit, *Dies Pech und Schwefelichter Leim/ dienet nicht allein dazu/ daß man die Schiffe damit verpichen kan/ sondern man gebraucht es auch in vielen andern Argencyen.* Destillationi commissum præbere nigrum oleum ignis rapacissimum, & præterea ingredi balsama, emplastra & suffumigia statuit Magnif. D. Vater, in Physiolog. Sect. V. c. 5. th. III. p. 356. Vid. Bochartus in Geograph. Sacra Part. I. Phaleg. Lib. I. c. II. p. 46. c. Weissenburg. Terr. S. p. 131. Xiphil. e Dionis Libro LXVIII. de Babylonico bitumine, alique plures. Præparari tamen debere hoc bitumen, antequam medicamenta ingrediatur, vel ad morbos corporis externos curandos idoneum & aptum

ptum sit, necesse est, & diligenter materia sulphurea ab eodem separari. Reperiri adhuc alibi bitumen, contendunt Historici; in regione Babylonica, credunt cavernam esse, ex qua fons ingentem bituminis molem effundat, adeo ut muri Babylonii hujus fontis bitumine fuerint interliti, referente Curtio Lib. V. c. 1. §. 16. & Justino Lib. I. c. 2. de Bitumine. Confirmat hoc Dio Cassius Lib. LXIX. p. 787. dicens: *Ibi Trajanus vidit lacum bituminis, ex quo mœnia Babylonis edificata fuerant, cujus tanta vis est, ut permixtum cum lateribus aut minutis lapidibus, quovis saxo & ferro sit potentius. Ostium quoque ejus spectavit, unde tam gravis halitus sursum manat, ut eum nulla animalia terrestria, nulla volucres perferant, ejusque solo olfactu inireant. Quod si is halitus altius se efferret, habitari certe locus is non posset, nunc quasi revolutus ille suo loco continetur.* Huc spectat Gagates, nomen habens à Gagate fluvio in Cilicia, ad cujus littora copiose quondam inveniebatur Gagates, qui quidem lapis dicitur, re ipsa autem nihil aliud est, quam Asphaltum seu bitumen purissimum, sed durum & in lapidem quasi mutatum, prout docte exposuit ante citatus Physicus Medicusque incomparabilis Magnif. Dn. D. Vater in Physiologia Sect. V. cap. V. th. 4. p. 356.

§. XIIX,

De Aquis lacus Asphaltitis notandum illas esse spissas, sordidas, fetidas, pestilentes, amarissimas & supra alias marinas aquas salvas, ut eapropter Asphaltites merito mare mortuum atque salum dici possit, prout in Dissertione priori §. 2. 3. 4. testimoniis autorum & rationibus confirmatum dedimus. Aquas marinas & nostra adhuc ætate salvas esse, experientia docet quotidiana, adeo ut Poëtis celeberrimis non

non inusitatum fuerit sal pro mari usurpare, qualia exempla extant in Virgilio Aen. l. v. 39. 177. lll. v. 385. 848. 866. VI. 697. X. v. 214. Ceiri v. 461. 128. Catullo ep. 65. v. 67. 128. & Valerio Flacco Lib. lll. v. 422. Lib. IV. v. 721. V. v. 121. Vid. Frid. Taubmannus Prof. olim Vitebergensis ad Virgil. Aen. p. 343. 527. 676. & Ceir. p. 62. Jo. Weitzius ad Val. Flacc. p. 147 & Hilarii Genesin v. 43. & Jean Laurenbergius Antiq. p. 397. Hanc maris proprietatem cum aliis maribus Asphaltites communem habet, quinnimo falsedine omnia maria antecedit. Vid. Adamnanus de Locis Sanctis Lib. II. c. 14. cujus testimonium in priori Disputatione §. III. citatum. Jean. le Clerc. Bibliotheque Choisie Art. VI. p. 267. Heidmanni Palæstin. cap. III. p. 63. Ed. in 4to. Brocardus in Descr. Palæst. cap. VII. §. 35. Salignacius Tom. IX. c. 6. Opp. &c. Causam, cur aquae marinæ sint falsæ, qui desiderat adeat D. Vateri Physiologiam Sect. V. cap. I. qv. 4. p. 327. 328. 338.

§. XIX.

Porro notabile est, contineri serpentem in lacu Asphaltite, cui nomen Tyrus est, si verbis Bernhards de Breitenbach fides habenda; ita enim de eo scribit Büntingius in Itiner. S. Script. Part. I. p. 76. Und wie Bernhard von Breitenbach schreibet/wird auch im todten Meer gefunden die Schlange Tyrus/ davon macht man den Terriack. Das ist ein klein Schlanglein/ eines halben Ellen Bogens lang/ und eines Fingers dick/ ist grauer Farbe mit rothen Flecken vermischet/ sie ist auch blind/ und hat strengen Gift/ daß man ihn mit keiner Arzenei entgegen kommen kan/ sondern das Glied abhauen muß/ daß damit verleset wird. Sie ist harrechtig umb den Kopff/ und so sie erzürnet wird/ wird sie gesehen/ gleich als hätte sie Feuer auff der Zungen. H. J. Nos, quoniam unius auctoritate niti suspectum est, ne in falsitatis notam in-

D

curra-

curramus, rem in suspenso relinquimus. Si enim una hirundo non facit ver, nec uno, sed multis opus erit testimoniiis ad certi & firmi quid concludendum. Equidem testatur Brocardus (qui depravate aliis Borchardus, aliis Brochardus dicitur) in descr. Palæst. p. 29. se multum subisse laboris & itineris pro videnda statua Salis, in quam uxor Lothi conversa, sed a Saracenis se audivisse, locum illum non carere periculo propter serpentes, vermes, & feras bestias ibi locorum degentes; sed addit se postea comperisse, rem non ita se habere. Conf. Jac. Ziegleri Descr. Terræ Sanctæ p. 24. b.

§. XX.

Ulterius de Asphaltite notatu dignum est, in eo nihil mergi, sed omnia eidem injecta fluitare. Plinius Lib. II. Hist. Nat. c. 103. dicit: *Nihil in Asphaltite Judææ lacu, qui bitumen gerit, mergi potest.* Tacitus Lib. V. Hist. c. 6. §. 6. inquit: *incertæ unde (pro incertum unde) superjecta, ut solido feruntur; periti imperitique nandi, perinde attolluntur.* Josephus Lib. V. de Bello Jud. c. 5. ait: *Atque ea ratio, ut etiam quæ gravissima sunt, in eum jacta fluitent, demergi vero in profundum ne quidem de industria quisquam facile queat: nam & Vespasianus, qui visendi ejus causa illuc venerat, jussit quosdam natandi incios, vinctis post terga manibus, in altum proijci, qui omnes, quasi Spiritus vi, sursum repulsi desuper fluitarunt.* Causa hujus proprietatis a gravitate aquarum lacus Asphaltitis petenda; cum enim hæ sint graves, utique omnia illa eis injecta leviora sustinebunt; sin secus, crediderim omnia eis injecta graviora submergi. Hoc in nostris quoque aquis observamus: quamcunque enim rem vis, accipe & eandem aquæ immitte, & videbis, si aqua gravior erit, eam levio rem, quam ipsa est, ei injectam ferre, graviorem autem descendere. At si a-

fi aquae, & ejus, quam contra pensabis, par pondus erit, nec pessum ibit, nec extabit, sed æquabitur aquæ, & natabit quidem, sed pœne mersa, ac nulla eminens parte. Hæc causa est, cur quædam tigna supra aquam, pene tota efferantur, quædam ad medium submersa, sint ad æquilibrium aquæ, quædam descendant. Nam, cum utriusque rei par pondus est, neutra res alteri cedit, graviora descendant, leviora gestantur. Mirantur multi, cur navigia è fluminibus in mare se exonerantia in fluminibus profundius, quam in mari submergantur. Sed nemini mirum subesse debet, cui notum, quod sal mari sit mixtum, hocque marinas aquas densiores ponderosioresque reddat, inde fit, ut naves quoque altius sustineat. Si igitur hoc procedit in nostris aquis, multo magis id procedet in aquis lacus Asphaltitis, cum hæ longe graviore sint nostris aquis, quoniam bitumine, sale, sulphure aliisque corpusculis refertæ, imo supra alias aquas marinas sint falsæ; his autem cum destitutæ sint aquæ marinæ nostri temporis, sequitur Asphaltiten gravitate eas superare, adeo ut eis injecta submergere non possint, nisi gravior sit moles, easque gravitate antecedit. Corpuscula vero ante recensita aquam lacus Asphaltitis graviorem reddere, præter sanam rationem & sequens experimentum evincere potest. Accipe enim duos scyphos, quorum alter aqua fontana, alter aqua ex sale diluta repletus sit. Hoc peracto projice ovum in priorem scyphum aqua fontana repletum, & mox submerget; projice idem in aquam sale egregie delibutam dilutamque, & jam id aquæ supernatare reperies. Mirum itaque amplius esse non potest, aquam lacus Asphaltitis homines illos, quos Vespasianus victos jussit projici in eum, ferre & sustinere potuisse, sic ut non submersi sint,
quia

quia aqua gravior fuit ipsis corporibus ei injectis. Si vero Vespasianus manibus pedibusque illorum hominum ingentia plumbi pondera aut saxa appendisset, illos vix amplius comparuisse, crediderim. E contrario, quod asinus ille quem Arabes cum clitellis in hunc lacum præcipites dederunt, statim submersus sit, nec amplius comparuerit, prout Andreas Thevetus in Cosmographia memorat, qui se oculatum hujus rei testem exhibet, ratio est, quia asinus cum clitellis &c. gravior fuit ipsa aqua lacus Asphaltitis. Adeoque simpliciter, ista proprietas intelligenda non est, sed addita supra alata restrictione & limitatione, quam tamen non observarunt Historici, ideoque invicem sibi contrariantur, dum alter affirmativam, alter negativam defendit sententiam, cum utraque meo judicio, sit admittenda. Observat Plinius præter lacum Asphaltiten in lacu Siciliae Agritentino, in Acuscidamo Africae, in Majoris Armeniae Arethusa, non tam facile quid mergi, sed fere omnia fluitare, etiam lateres. In aliis contra, uti in lacu quodam Aethiopiae, omnia simulac injecta fuerint, mergi, nec folia quidem arborum sustineri, quin protinus mergantur. Cujus rei rationem dare perfacile mihi foret, si propositi rationem transgredi animus esset.

§. XXI.

Præterea de Asphaltite notari meretur continuus perpetuusque fumus ex eodem proveniens. Sic enim Strabo Lib. XVI. Geograph. p. 882. refert. *Plenus est bitumine, quod medio fundo, temporibus non certis, cum bulla quasi ferventis aquae efflatur, ac tum superficies paludis curvata collis speciem præbet. Faville multum emittit fumosa, & que visum fallat, ari & argento ac tersis omnibus rubiginem inducens*

cons, dempto solo auro. Cum vasa aruginem contrahunt, jam accole intelligunt bituminis eruptionem appetere, ac sese arundineis ratibus ad ea inquirendum accingunt. Brocardus in sua Descr. Ter. S. cap. 7. §. 35. inquit: Mare mortuum semper est fumans & tenebrosum, sicut os inferni: ipse meis oculis vidi teterrimum & malum vaporem ex mari mortuo fumentem. Improperie fumum, proprie vero vapores pestilentes, aut nebulas graves dixeris, qui ex mixtione sulphuris, Bituminis, salis & calefactione solis oriuntur. Hos autem vapores adeo penetrantes esse, ut si quid argenti vel aeris existat, immutet colorem naturalem, qui tamen in pristinum redeat, si alium in locum deferatur, ubi vapor omnis exspiravit, aut nunquam eo pertigit, refert præter Strabonem c. l. Diodorus Siculus Lib. 2. Bibl. Hist. cap. 48. p. 127. Atque hæc causa est, quod montes a dextris & sinistris lacui adjacentes sint steriles & aridi, quoniam exitialis vapor a vento pellitur eo. Vid. Tacitus Lib. V. Hist. cap. 7. §. 1. Brocardus c. l. Ex quo sane severum Dei iudicium in peccata Sodomitarum, vicinorumque colligas, qui eadem tot seculis ulciscitur, sic ut quasi poenas adhuc dum luere videantur. Quod si vero quis cum Strabone evincere poterit ignem subterraneum ibi locorum dari, cujus verba sunt sequentia Lib. XVI. Geogr. p. 883. Esse autem ignem in solo ejus regionis, multi etiam alia signis docent: nam & petras asperas exustas circa Mosaada ostendunt, & multis in locis cavernas exesas, & terram cinerulentam & picis guttas e petris destillantes, & flumina fetore eminus edito effervescentia & habitationes passim everfas &c. Cum Josepho Lib. II. Antiq. Jud. c. 12. divini adhuc dum in ea regione superstites esse ignis reliquias, quo cœlitus demisso quatuor urbes everfit Deus; & Hegesippo lib. 4. de Excid. Hierosolym. sic loquente: Arserunt terræ, ar-

dent aquæ, in quibus cœlestis ignis reliquiæ cognoscuntur, atque etiam nunc manent. Porro cum Bünringio cit. §. 16. loco bitumen, quod super lacum Asphaltiten natar, picis instar ardere; si inquam hæc tria quis testimoniis aliorum fide dignorum autorum & evidentissimis rationibus probare poterit, facile concefferim, mare mortuum, fumum exhalare, ubi enim ignis ibi fumus; sin minus, mea stabit sententia.

XXII.

Porro Asphaltiten colores mutare, vulgo creditur. Josephus Lib. V. de Bello. Jud. c. 5. hanc Asphaltitis probat proprietatem his verbis: *Est adhuc mirabilis coloris mutatio. Superficiem enim ter quotidie mutat, & solis variata radiis resplendet.* Color Asphaltitis vere & realiter non mutatur, nisi exorta tempestate procellosa, cum aqua corpusculis sulphureis &c. in fundo ante positis, jam vero vi tempestatum sursum exortis diluta densior crassiorque redditur, atque hoc modo colorem priorem mutet, quod aquis nostri temporis haud insolitum est. Possunt tamen colores Asphaltitis mutari intentionaliter ex diversa lucis vel radiorum solarium refractione & oculi spectatoris diversimode positi, vel locati reflexione. De intentionalis colorum mutatione legi meretur fufius Kircherus in mundo subterraneo, qui modum intentionalis mutationis exponit copiosissime eruditissimeque.

§. XXIII,

Ulterius nulla aquatilia vel producere vel conservare Asphaltiten posse, sed pisces è fluviis lacum Asphaltiten influentibus Jordane sc., Arnon, & Zaretha aquarum impetu in eundem delatos, nisi mox fuga vitam salvent & renarent, illico necare, sentiunt Historici, quorum

rum testimonia evidentissima, cum in priori Disp. §. 2. citata sint, hinc ea repetere nolo. Causa hujus rei est pestilentia aquarum, utpote quibus sulphur, bitumen, sal & alia noxia admixta sunt. Nemo est, qui nescit, quanta sit sulphuri vis & potentia: terræ enim motus & subterranea incendia ex eo potissimum fiunt, ac pulveris pyrii propterea ingreditur compositionem, qui momento ignem concipit, & maxima etiam propellit pondera: nullus, qui ignorat, quanta pestilentia eidem insit, licet ut bitumen & sal, quod in se bonum est, sua odoris gravitate & pestilentia inficiat & corrumpat, quo ad conficienda medicamenta minus idonea sint, nisi prius præparentur. Hanc pestilentiam pisces in eum devoluti sentiunt, eandemque perferre non possunt, sed simulac aquam sapore pestifero præditam imbiberint, pestilentia aquæ victi mori coguntur.

§. XXIV.

Nec ultimo tandem silentii supparo involvenda sunt ea, quæ de fructibus ad ripam lacus Asphaltitis natis referuntur. Conspici enim ibi varios fructus, præsertim autem poma magna copia, fertur, quæ foris rubent, specieque sua eisdem persimilia sunt, intus autem plena fumo & cineribus, digitorumque contritu in fumum resolvuntur, testibus probatissimis autoribus. Josephus Lib. V. de Bello Jud. c. 5. inquit: *Denique adhuc in ea divini reliquias ignis & oppidorum quinque videre licet imagines & renascentes in fructibus cineres, qui colore quidem edulibus sunt similes, carpentium vero manibus in fumum dissolvuntur & cinerem.* Tacitus Lib. V. Hist. cap. 7. §. 1. ait de iisdem: *haud procul inde campi, quos ferunt olim uberes, magnisque urbibus habitatos fulminum jactu arsisse: & manere vestigia, terram ipsam speciei torridam, vim frugiferam perdidisse. Nam cuncta sponte*
edi.

edita, aut manu sata, sive herbatenus aut flore, seu solitam in speciem adolevere, atra & inania velut in cinerem vanescunt. Audiamus Augustinum Lib. XXI. de Civ. Dei c. 5. loquentem: Poma in terra Sodomorum gigni quidem, & ad maturitatis faciem pervenire, sed morsu pressive tentata in fumum & favillam corio fatiscente vanescere. Conf. cit. Lib. c. 8. Bünting. Itiner. Script. S. part. I. p. 76. Certe singulare admirationis exemplum, amoenitatis & jucunditatis opulentissimarum civitatum, utpote Sodomæ, Gomorrhæ, Adamæ & Seboim ante everisionem, & calamitatis subsecutæ post everisionem, repræsentans imaginem.

§. XXV.

Hæc sunt L. B. quæ de Asphaltite in præsentiarum partim fide nixus celeberrimorum Historicorum, partim ratione, ubi opus fuit, tradere & tecum communicare volui. Spero mihi que persuasum habere, nihil in hac pagellarum angustia omissum esse, quod de Asphaltite notari merebatur. Si quæ autem præter opinionem ommissa, ea ut pro tua humanitate addas & corrigas, mihi que significes, est quod obnixè rogo. Interea scias me ea omnia quæ in disputatione opposita sunt, non pro apodictice, sed probabiliter saltem veris venditare, cum loca Terræ Sanctæ petendi & cuncta experientia propria comprobandi facultas hæcenus mihi data non fuerit. Quinimo cum neque absque maximo vitæ dispendio, cunctorumque bonorum dispendio ea loca peti possint; hinc illud Demosthenis apud Gell. L. I. Noct. Attic. c. 8. usurpo *ἐν ὀνόματι τοσούτων μεταμέλειαν*:

Tanti pœnitere non emo.

F I N I S.

Aug VI 15

Sb.

Reho
VD 17
KD 18 1

2. F. F. 2. S. 51
DISSERTATIONEM POSTERIOREM

De

ASPHALTITE

Occasione Dicti

Gen. XIV. comm. 3.

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO

Serenissimo Principe ac Domino

DOMINO

FRIDERICO AUGUSTO,

Electoatus Saxonici Haerede,

&c.

In Academia Vitembergenfi

Ventilationi exponunt,

PRÆSES

M. GVILIELMUS WILCKIUS,

Memela-Boruffus,

& RESPONDENS

JO. GEORGIUS SCHULTZIUS,

Nurnburg. Phil. Cand.

In Auditorio Collegii veteris,

ANNO MDCC VI. die 28. Aprilis.

VITEMBERGAE,

PRELO CHRISTIANI SCHROEDTERI, ACAD. TYP.

